

ment per difondre'l sinó per augmentar els índexs d'audiència. Les editores discogràfiques en general eren unes apostes de futur fetes per nuclis minoritaris i esforçats: Vergara, Belter, DDC, Telstar i Edigsa, que, fins i tot, s'estengué a la música clàssica d'autors catalans. El compromís de Concèntric encara anà més lluny a través de la Cova del Drac, el primer club de nit català. La veritat és que els organitzadors, i els accionistes a través d'HACSA, hi perdérem bous i esquesques, però mentre el visquérem fou un plaer. Les presentacions i l'organització de Josep M. Espinàs, els seus continguts i els seus repartiments són difícils d'oblidar.

* * *

Calen unes paraules sobre *Cavall Fort*, la revista fundada i dirigida durant vint anys per Josep Tremoleda i Roca, amb un equip format per Albert Jané —que en fou el segon director—, Josep Ibàñez Senserich, a qui al FNC dèiem «el sense cric», la seva muller, Maria Eugènia Dalmau, filla del pedagog i esperantista Delfí Dalmau, Enric Gual i altres. Un equip que impulsava altres activitats sobre pedagogia escolar i que redactà la tan coneguda gramàtica *Signe*.

Cavall Fort fou el cartipàs a través del qual les actuals generacions adultes —les privilegiades— s'iniciaren en el coneixement del català, en la civilitat i en el coneixement de la nostra història. És difícil trobar-hi semblances amb altres publicacions destinades als infants. Tot i que a Catalunya sempre n'hi ha hagut. Recordem *L'Esquix* i, sobretot, *En Patufet*, que tenia una franja més ampla de lectors gràcies a les famoses «Pàgines viscudes» de Josep M. Folch i Torres, que existí fins al 1939.

L'Infantil, creat pels germans Manel i Miquel-Àngel Sayrach, el podríem considerar com el primer dels còmics catalans. Sorgí de l'Acadèmia de la Llengua, i al cap d'uns anys canvià el nom original pel de *Tretzevents*.

* * *

Existiren també dos fòrums que jo vaig freqüentar, molt sonats i que encara sobreviuen: el Cau de Mataró de l'amic Lluís Terricabres, en Terri, que tingué un gran ressò i que encara continua, i les trobades a Castellterçol —on nasquè Enric Prat de la Riba— de l'amic Joan Sagalés, d'una gran qualitat i que sempre obsequiava el conferenciant amb una esplèndida llangonissa.

L'ARXIU SONOR DE POESIA

Quan ja dúiem unes quantes sessions de Barbolles vam pensar que calia guardar-ne un testimoni oral. Així sorgí l'Arxiu Sonor de Poesia. Fou un treball complicat, però molt agraït. El primer que vam fer va ser enviar una carta a tots els que havien participat en alguna lectura:

«Estimat amic, el dia (tal) vau fer una lectura a Barbolles Poètiques. Per a l'arxiu d'una antologia oral ens cal una gravació en cinta magnetofònica d'un o dos poemes vostres precedits d'uns breus mots que intentin definir el vostre procés creatiu. Això, a més de resultar sempre interessant, donarà a l'antologia un aspecte més viu. Us preguem que ens escriviu ràpidament indicant-nos lloc, dia i hora per tal de programar les gravacions. Cordialment».

L'Arxiu Sonor de Poesia consta de 70 gravacions de poesia. I d'uns enregistraments extraordinaris: el de l'homenatge a Carles Riba l'any 1961; el de la primera i de la tercera reunió del Patronat pro Premi Nobel de Literatura a Josep Carner, els anys 1962 i 1963; el de l'homenatge a Joan Oliver, l'any 1969, amb motiu dels seus setanta anys; i la gravació íntegra del Festival Popular de Poesia Catalana celebrat al Gran Price de Barcelona

l'any 1970. També conté algunes gravacions polítiques, com és el cas de l'enregistrament fet amb motiu de l'Onze de Setembre de 1971, emès clandestinament des de l'hotel Duval del carrer de Trafalgar de Barcelona (vegeu les notes 191 i 192), i d'altres que de moment constitueixen el fons reservat del meu arxiu.

La llista completa de l'Arxiu Sonor consta a la comunicació que amb aquest nom vaig fer a les jornades catalanes celebrades a la Universitat estatal de Sant Petersburg, el 6 d'abril de 1996.⁸⁷

* * *

«Sóc a la casa de Sarrià de J. V. Foix. L'espero, i escric damunt la seva taula. La casa és optimista i la cambra és lluminosa. Els mobles clars, entre el modern i el passat de moda. A les parets, pintures de Sunyer i de Miró. Al damunt d'una consola i pel terra de la galeria del costat, aquelles pedres del cap de Creus i del Port de la Selva que Foix ha fet muntar sobre peanyes de fusta grisa. Una gens ostentosa llibreria amb les obres completes, en llatí, de Lluï, edició de 1749, les obres completes de Menéndez y Pelayo, la col·lecció «Bernat Metge» enquadernada en pergamí, l'edició dels Nostres Clàssics, i les obres completes de la Perenne, de la Selecta. En una llibreria auxiliar més llibres de la Selecta, i de la Barcino, de J. M. de Casacuberta.

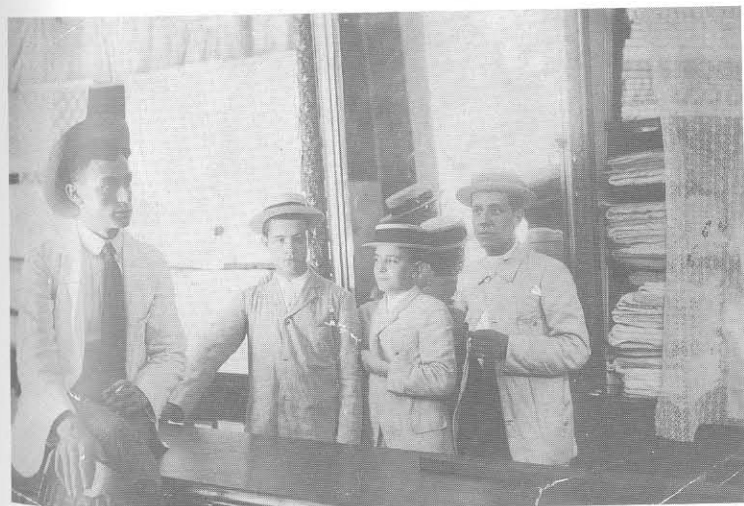
»Per una porta lateral es veu el que deu ser la seva cambra de treball, amb una altra llibreria més gran, amb llibres molt ben enquadernats i de mida respectable. No goso entrar a xafardejar.

»Des d'on sóc, i a través d'una altra porta, es veu un llit. A la seva barana hi ha uns pantalons penjats. El seu llit i els seus pantalons. O si no, de qui?

»L'habitació genera optimisme. És la llum de Sarrià. Els Miró, i un domàs de llana amb dibuixos mironians, penjat a la paret, donen a l'estança un cert aire de modernor.

Mare de Joan Colomines (1922).

Estada del pare de Joan Colomines a San Juan de Puerto Rico (1907). És el segon per l'esquerra.

Intervenció de Joan Colomines a la III Assemblea de Barcelona de CDC (1977).

A la fotografia, Sumarroca, Miquel Roca i Jordi Pujol.

Joan Colomines amb la seva germana Margarita i la seva muller Anna Esmerats a Venècia, el 1991.

»Un canari refila sense parar. I sota el vidre de l'ampla taula, voltada de cadires de braços, apunts d'en Cuixart, d'en Ràfols, altres sense signar, i un tapetet blanc de flors brodades que adornen l'ambient casolà. Els cortinatges i les catifes de nus, i de dibuixos grans, semblen dels anys vint. El canari m'atreu. Una gravació de J. V. Foix amb refilada de canari com a fons: quina delícia!

»La serventa, la senyora Gaudiosa, m'ha dit que no pot trigar. Ha anat a telefonar al pis de sota (ell no té telèfon). Ell controla el moviment de les dues pastisseries que té a Sarrià des del telèfon d'un veí, i també amb la seva presència personal, com sembla que succeeix en aquest moment.

»Puja la senyora Gaudiosa, i diu que en Foix no és a les pastisseries, li han dit que mirarien de localitzar-lo. A vegades s'entreté garlant al bar de la plaça de Sarrià. Tothom s'ha mobilitzat per fer-li saber que algú l'espera. Es veu ben bé el desig que té d'ésser visitat.

»He vingut a parlar de la seva gravació a l'Arxiu Sonor. Fins ara no he rebut cap resposta seva a la meua petició. Tampoc no l'he rebut d'altres. Però en Foix, segurament, esperava aquest meu pas. En Foix és un home afable, però tocat i posat. Altiu. I té la mania de parlar sempre d'ell, fins de quan anava a escola. Un dia, a la Rambla, en la fira del llibre i a la parada de Joan Ballester, que en dèiem la del Diccionari, m'explicà com confegí el seu primer escrit. Un altre dia, al Foment de les Arts Decoratives, en una exposició d'Àngel Ferrant, jo vaig començar a parlar-li de l'antologia de poesia espanyola d'en J. M. Castellet. I ell, callat, va treure's l'abric, va encendre una cigarreta, extreta parsimoniosament de la butxaca, i sense convidar-me (als seus contertulians els obsequia amb bolados refrescants) va començar a parlar d'ell. I el cas és que fou interessant. Foix és això. Sento la porta. Acaba d'entrar. Em rep afectuós, dolgut amb la majordoma per haver-me tingut a les fos-

ques. Encén el llum, i ha estat com una alçada de teló. El clima ha esdevingut foixià.

»En aquest moment he recordat que el meu company de música, el mestre Farrarons, deia parlant d'Enric Morera: "Per parlar amb en Morera has de pensar Morera, altrament és millor que no hi parlis". Per això ara penso J. V. Foix.

»Hem parlat de la gravació. M'ha dit que no m'havia dit res perquè era al Port de la Selva, però que estava a la meua disposició i que vindria a casa. M'he ofert a pujar l'aparell a casa seva. Penso més en el canari que no pas en en Foix. Ho farem un diumenge a la tarda.

»Ens hem disposat a parlar. Ha sortit l'abstracte, la poesia social, la joventut que crida. Ha insistit que ells (no sé a qui es refereix quan diu ells), l'any vint, ja ho havien fet tot. M'ha llegit una carta, molt bella per cert, que havia escrit adreçada a Joan Salvat-Papasseit i que pensa publicar a *Serra d'Or*. En aquesta carta, diu, fa al·lusió a les llars on s'ofereix poesia a l'amic, i m'ha dit que ho havia escrit pensant en mi. Tota la carta parla del nostre temps i ho fa amb amor al present i sense enyorança. Això és bo, encara que contradictori.

»Li he preguntat per quin mecanisme s'inicia el seu procés de creació. M'ha dit que escriu de tant en tant, a estones, però que quan comença no acabaria mai. Que la seva dèria és la cura i la dignificació del llenguatge. M'ha mostrat retalls de les publicacions a *La Publicitat* dels anys trenta, en uns articles sobre Miró i Le Corbusier.

»M'ha llegit uns poemes antics i uns de recents que ara pensa publicar. Crec que els titularà *Desa aquests llibres al calaix de baix*.

»Quan ens hem adonat que vivíem en aquest món ja eren dos quarts de deu. Ens hem acomiadat afectuosament. Baixant Sarrià avall jo pensava en la conversa i en la feina que tenia per l'endemà. Ell ha dit que havia de tornar a les pastisseries, on hi ha, segons Foix, els dependents més feliços del món.»⁸⁸

Un dels altres desplaçaments que vaig fer per l'Arxiu Sonor fou a Riells del Montseny. Era una vigília de Nadal. Els de casa havíem decidit anar a la missa del gall a l'abadia de Sant Martí, d'on era rector el poeta Pere Ribot, que a *Si el gra no mor*, ens diu:

La meua mà et dóna la pau.

La pau de l'abadia gèlida entrava directament al cor. No hi havia res de superflu. Ni una petita estufa de butà. Era un reviu, gairebé físic, d'aquell naixement que el món cristià celebrava feia mil nou-cents seixanta-dos anys, amb la simplicitat litúrgica dels vells inicis. Hauria estat una benedicció l'alè d'un bou i el d'una mula. Però el caliu humà traspuava per tots els indrets. Mossèn Pere era un home afectuós i extravertit. Sempre que em veia m'abraçava, després feia un pas enrere i em donava la benedicció. Llavors li besava la mà, cosa que ell refusava. La gravació la férem a la sagristia, sense cap problema i sense cap mena de divisme. Era jo qui tenia interès en la gravació atès que mossèn Pere no havia fet cap lectura a Barbolles. Suposo que la dificultat fou que les fèiem de nit. L'amistat amb mossèn Pere crec que la vam mantenir fins a la seva mort, sobretot a partir de la institució dels premis Recull de Blanes, on ens vam freqüentar.

UN DIA A DIA ESTRICTEMENT PERSONAL: LA PLÀCIDA MORT DE L'AVI QUIM I LA SORTIDA DEL MEU PRIMER LLIBRE

En aquests anys de gràcia morí el meu avi matern als noranta-un anys. Gran ballador de sardanes, pocs dies abans féu la seva darrera ballada a la plaça de la Catedral. «Fins dimecres vinent», segurament els digué. Enllità a la pensió Dorée, i em van avisar. Mentre hi anava pensava en aquella cosa que tenia l'avi Quim impossible de creure si no es veia: l'elegància i la murrieria d'un

80. *Dia a dia de l'Any Maragall (1960-1963)*. Edició dels fills. Barcelona, 1963.
 81. *Serra d'Or*, 11 i 12, novembre-desembre de 1961.
 82. Josep M. de Sagarra: «La lección de un entierro». *La Vanguardia Española*, 14-07-1959.
 83. *Dietari*, 20-05-1960.
 84. *Dietari*, 20-06-1960.
 85. J.C.P.: *Crònica bis*, dins *Autoretrat*. Edicions Proa, 1986.
 86. M. Porter: *Una història de la cançó*. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1987.
 87. J.C.P.: «L'Arxiu Sonor de Poesia». Actes de les Jornades Catalanes a la Universitat de Sant Petersburg. Abril de 1996.
- Llista de les gravacions d'aquest Arxiu, des del 15-05-1961 al 27-03-1964*: Joan Brossa, Francesc Vallverdú, Miquel Bauçà, Antoni Sàbat, Lluís Valeri, Salvador Espriu, J.M. Andreu, Jordi Cots, Anton Sala-Cornadó, Joan Vergés, Estanislau Torres, Agustí Riu Solsona, Carles Macià, Joaquim Carbó, M. Clara Mir, Joan Argenté, J.V. Foix, M. Àngels Oller, Enric Massó, Salvi Sanpons, Pere Quart, M. Bertran i Oriola, Joan Triadú, Concepció Maluquer, Blai Bonet, Rafael Catardi, Alberto Sori, Pinutxa Maffei, Ferran Soldevila, Josep Sebastià Pons, Simona Gai, Marià Villangómez, Ramon Xuriguera, J. Agelet i Garriga, Josep Carner, J.B. Xuriguera, J.M. de Sagarra, Lluís Nicolau d'Olwer, J. Palau i Fabre, Pau Vila, Pere Ribot, Isidre Molas, Lluís Jordà, Marià Manent, Clementina Arderiu, F. Maspons i Anglasell, Joan Llacuna, Rafael Tasis, Joaquim Folch i Torres, Maurici Serrahima, Guillem Colom, J.M. Palau i Camps, J.M. Llompart, Llorenç Moyà, J. Vidal Alcover, Manuel de Pedrolo, «Víctor Alba», Vicenç Riera Llorca, Pere Calders, J.M. Miquel i Vergés, Odó Hurtado, Tomàs Garcés, A. Bal·lero de Càndia, Àngel Cao, Joan Teixidó, Eduard Brazés, Joan Lluís, Ventura Gassol, Joan Colomines. *Altres gravacions*: Homenatge a Carles Riba (10-06-1961). Primera i tercera reunió del Patronat Pro Nobel de Literatura a Josep

Carner (13-01-1962 i 17-02-1963). Conferència sobre la llengua pronunciada per Carles Riba a les Congregacions Marianes (gravació cedida per Manuel Sayrachs). Homenatge a Pere Quart amb motiu dels seus setanta anys. Primer Festival Popular de Poesia Catalana (25-04-1970), gravació feta per l'equip Pere Portabella; hi ha també un film de tot l'acte. Entrevista a Joan Cornudella i Barberà per *Acció*, 4 (1972). Seminari sobre el llibre *Introducción a la sociología de las nacionalidades*, de Julio Busquets, Joan Cornudella i Barberà i altres militants del FNC (1971). Emissió clandestina des de l'hotel Duval, original i proves, amb les veus de Robert Surroca, Anna Esmerats i Joan Ramon Colomines; una còpia se l'apropià la brigada politicosocial (11-09-1971). Emissió clandestina a la plaça de Sant Jaume, amb la veu de Joan Ramon Colomines (11-09-1972). Gravació d'una xerrada clandestina amb la Joventut del FNC, a Aiguafreda, amb la veu de J.C.P., sobre nacionalisme i socialisme (1973). La constitució del PPC (1972). El Primer Congrés del PPC, íntegre (1976). El míting del Palau Blaugrana, íntegre (1976). Tercera Assemblea de CDC de la ciutat de Barcelona, íntegra (1977). Gravació de la Setmana Universitària de Formentera, amb veu de J.C.P. i presentació de Pio Tur (1990). Gravació de la constitució de la Comissió Assessora del Comissariat per a la Projectió del Català a l'Estranger (1993). Emissió de Ràdio Catalana de Melbourne; lectora Izaskun Arrtexe (1993). Exposició del cinquantenari del Concurs de Poesia de Cantonigròs (1994), gravació feta per Teresa Clota. A més hi ha gravacions sobre taules rodones, emissions radiofòniques, converses telefòniques, campanyes electorals i obra de creació de J.C.P. I còpia d'una gravació cedida a la Fonoteca Històrica sobre el Congrés Internacional per a la Defensa de les Llengües i Cultures Amenacades (1978).

88. *Dietari*, 1-06-1961.

89. J.C.P.: *A tres veus*. Els llibres de l'Óssa Menor, 1962.